

**URZĄD OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
DELEGATURA W m. st. WARSZAWIE

Pl. Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa 1, P - 36
Tel. (0-22) 826-89-54, Fax (0-22) 826-89-54
E-mail: warszawa@uokik.gov.pl

RWA-50/S/22/1287/99/DM

Warszawa, dn. 11 grudnia 2000 r.

DECYZJA nr RWA - 36/2000

- I. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 8 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie nakazuje Stołecznemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w Warszawie (SPEC) zaniechania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii ciepłej poprzez narzucenie uciążliwych i przynoszących SPEC nieuzasadnione korzyści warunków rozliczeń za dostawę energii ciepłej opartych na wskazaniach przepływomierzy, określających opłatę w oparciu o ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania obiektu, a nie według liczników ciepła (cieplomierzy), umożliwiających określenie ilości rzeczywiście dostarczonego ciepła do budynku Wspólnoty.
- II. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 8 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie nakazuje Stołecznemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w Warszawie (SPEC) zaniechania praktyki monopolistycznej polegającej na

nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii ciepłej poprzez rozliczanie dostaw energii ciepłej wszystkim odbiorcom korzystającym z grupowego węzła ciepłego w oparciu o wskazania przepływomierzy, w tym ww. Wspólnocie, która jako jedyna dokonała, ograniczającej straty ciepła modernizacji pionu centralnego ogrzewania w budynku, i której mimo to SPEC odmawia rozliczeń w oparciu o liczniki ciepła (ciepłomierze), co uprzywilejowuje tych odbiorców, którzy nie zmodernizowali swoich instalacji centralnego ogrzewania.

- III. Na podstawie art. 14 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie nakłada na Stołeczne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Warszawie karę pieniężną w kwocie 200.000 zł (słownie: dwieście tysięcy złotych) płatną do budżetu państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 16 sierpnia 1999 r. wpłynęła do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w m.st. Warszawie (zwanego dalej: Urzędem) skarga Pana _____, przedstawiciela Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie, na działania Stołecznego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Warszawie (zwanego dalej: SPEC). W swym piśmie Pan _____ i zarzucił SPEC, iż ten bezzasadnie odmówił zainstalowania odrębnych liczników dopływu ciepła na dwóch przyłączach budynku przy ul. Śmiałej 4/18 do instalacji ciepłej węzła grupowego, uniemożliwiając rozliczanie ciepła wg wskazań tych ciepłomierzy. Zainstalowano natomiast, zamiast ciepłomierzy, przepływomierze wody gorącej wody, których wskazania mają się stać podzielnikami kosztów centralnego ogrzewania ponoszonymi przez mieszkańców ww. budynku.

W odpowiedzi na powyższą skargę Urząd, pismem z dnia 8 września 1999 r. zwrócił się do SPEC o szczegółowe ustosunkowanie się do wystąpienia Pana B. Małeckiego oraz o wyjaśnienie, na jakiej podstawie SPEC ustalił, iż rozliczanie stosowane dla obiektów zasilanych instalacjami niskich parametrów c.o. z węzłów grupowych będzie polegało na podziale całkowicie zużytego ciepła na poszczególne obiekty według wskazań przepływomierzy zainstalowanych na wlocie do tego obiektu, którymi będą wodomierze na gorącą wodę.

W piśmie z dnia 15 września 2000 r. SPEC wyjaśnił, iż zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 6 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach - Dz. U. z 1998 r. Nr 132 poz. 867 (zwanym dalej: rozporządzeniem taryfowym), do rozliczeń można przyjąć odczyty wskazań ciepłomierzy lub przepływomierzy zainstalowanych w obiektach. SPEC opracowując plany modernizacji warszawskiego systemu ciepłowniczego założył, że w węzłach grupowych będą montowane liczniki ciepła, natomiast na wlocie do każdego obiektu podłączonego do węzła grupowego będą zainstalowane przepływomierze. Konieczność stosowania jednakowych, w całym systemie, urządzeń, na podstawie których dokonywane są rozliczenia z odbiorcami wiąże się również z opracowaniem jednolitego systemu komputerowego, który będzie dokonywał odczytów i rozliczeń.

W dniu 30 września 1999 r. Pan dostarczył Urzędowi dodatkowe dokumenty dotyczące sprawy. Przedstawił kopie pisma SPEC z dnia 17 września 1999 r., kopię umowy o dostawę energii cieplnej z dnia 10 października 1997 r. oraz pismo Urzędu Regulacji Energetyki – Oddziału Centralnego w Warszawie z dnia 22 września 1999 r.

Zostały również przekazane kopie pism Pana i SPEC skierowane do URE oraz pozostała korespondencja dotycząca przedmiotowej sprawy.

Po wstępnej analizie sprawy Urząd wystosował w dniu 14 października 1999 r. pismo do Pana w którym poinformował o możliwości złożenia przez Wspólnotę Mieszkaniową, której przedstawicielem jest Pan formalnego wniosku o wszczęcie antymonopolowego postępowania administracyjnego przeciwko SPEC.

W dniu 20 grudnia 1999 r. wpłynął do Urzędu wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie (zwanej dalej: Wspólnotą) o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie nakazania SPEC zaniechania praktyk monopolistycznych polegających na uniemożliwieniu zainstalowania w węzłach ciepłych ww. nieruchomości ciepłomierzy i rozliczenia jej mieszkańców z ilości ciepła dostarczonego przez SPEC w celu ogrzewania mieszkań na podstawie odczytów wskazań tych ciepłomierzy.

Wspólnota uzasadniając swój wniosek zwróciła uwagę, iż Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w uchwale z dnia 14 września 1991 r. w sprawie powszechnego wprowadzenia indywidualnego rozliczenia ilości dostarczanej energii cieplnej (M.P. z 1991 r. Nr 30 poz. 218) zalecił rządowi powszechne wprowadzenie systemu indywidualnego rozliczania poboru energii cieplnej obejmującego komputerowy system rozliczeń z zastosowaniem liczników ciepła, zaworów z głowicami termostatycznymi i podzielników indywidualnego zużycia energii cieplnej. Związane z tą uchwałą uregulowania zostały zapisane w ustawach i wydanych na ich podstawie rozporządzeniach. I tak według § 136 rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 14 grudnia 1994 r. w sprawie warunków

technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 140 z późn. zm. (zwanego dalej: rozporządzeniem budowlanym) instalacje centralnego ogrzewania w budynku przyłączanym do sieci scentralizowanego zaopatrzenia w ciepło powinny być wyposażone w liczniki do pomiaru ilości ciepła dostarczonego do instalacji odbiorczej budynku oraz urządzenia niezbędne do indywidualnego rozliczania kosztów ogrzewania poszczególnych mieszkań lub innych lokali.

Odmowne decyzje SPEC odnośnie zainstalowania ciepłomierzy w budynku i rozliczania lokatorów z pobranego ciepła na podstawie ich wskazań sprzeczne jest zatem z cytowanym wyżej przepisem.

Wspólnota podkreśliła, iż wysiłkiem wszystkich członków, dokonano w 1998 r. modernizacji i wymiany starej – ponad 50-letniej, stalowej instalacji centralnego ogrzewania, na instalację nową z tworzywa polipropylenowego, stabilizowanego, której przewody rurowe mają 200 razy mniejszą przewodność cieplną od stalowych. Mają więc minimalne straty ciepłone, a tym samym do minimum obniżają koszty ogrzewania mieszkań. Wymieniając instalację c.o. i stare grzejniki żeliwne na nowoczesne zainstalowano również zawory termostacyjne wraz z głowicami umożliwiającymi automatyczną regulację dopływu ciepła w uzależnieniu od zewnętrznej temperatury otoczenia. W węzłach cieplnych każdej klatki schodowej zostały zamontowane manometry i automaty wyrównujące ciśnienie obiegu wody grzewczej w instalacji c.o.

Te przedsięwzięcia modernizujące instalację centralnego ogrzewania poprawiły funkcjonalność i sprawność jej działania, umożliwiając lokatorom efektywne oddziaływanie na ilość zużywanej energii cieplnej, a tym samym na obniżenie ponoszonych kosztów ogrzewania mieszkań.

Uzyskanie materialnych efektów dokonanej przez Wspólnotę modernizacji centralnego ogrzewania uzależnione jest jednak od możliwości rozliczania mieszkańców budynku z ilości zużywanego ciepła na podstawie wskazań liczników ciepła, które stosownie do obowiązującego prawa powinny być podstawą stosownych rozliczeń.

Wspólnota podnosi również, iż odpowiednie przepisy umowy o dostawę energii cieplnej do budynku przy ul. Śmiałej 4/18 z dnia 10 października 1997 r. pomiędzy SPEC i Wspólnotą Mieszkaniową Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie – nr ewid. 1685/1 (zwaną dalej: umową o dostawę ciepła) obligowały SPEC do dokonywania rozliczeń w oparciu o wskazania ciepłomierza. Stosownie bowiem do § 8 ust. 1 strony umowy podejmują czynności związane z modernizacją instalacji i urządzeń odbiorczych energii cieplnych w obiektach, dostosowując instalację do możliwości montażu ciepłomierzy w każdym obiekcie.

Wspólnota wskazuje ponadto, iż odmowa SPEC zamontowania liczników ciepła (ciepłomierzy) jest sprzeczna z przepisami rozporządzenia taryfowego. Narusza bowiem § 3 pkt 3 ww. rozporządzenia, który nakazuje przedsiębiorstwom energetycznym ustalać taryfę w sposób zapewniający wyeliminowanie subsydiowania

skrośnego. Tymczasem działania SPEC pozbawiające możliwości rozliczania się na podstawie ciepłomierza, obciążają mieszkańców Wspólnoty dodatkowymi kosztami wynikającymi ze strat ciepłych ponoszonych przez lokatorów okolicznych budynków (podłączonych do tego samego węzła cieplnego) posiadających starą stalową instalację wykazującą znaczne straty ciepła.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie pismem z dnia 23 lutego 2000 r. zawiadomił o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie nakazania Stołecznemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w Warszawie (SPEC) zaniechania praktyk monopolistycznych polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii cieplnej poprzez:

1. narzucanie uciążliwych warunków umów, na skutek odmawiania Wspólnocie zgody na zamontowanie w budynku przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie licznika ciepła (ciepłomierza) i rozliczania według jego wskazań (umożliwiających określenie ilości rzeczywiście dostarczonego ciepła do budynku) zamiast obecnie działających przepływomierzy (określających opłatę w oparciu o ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania obiektu), przynoszących SPEC nieuzasadnione korzyści, co może stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej;
2. przyjęcie - dyskryminujących Wspólnotę Mieszkaniową Nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 względem innych odbiorców korzystających z tego samego węzła cieplnego - zasad rozliczania za ciepło na podstawie wskazań przepływomierzy, określających opłatę za ciepło na podstawie ilości nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania obiektów, mimo, iż dokonana przez Wspólnotę modernizacja pionu c.o. w budynku umożliwiłaby, w przypadku zamontowania licznika ciepła (ciepłomierza), realne obniżenie jednego z czynników kształtujących wysokość opłaty za ciepło – Q_{00} ze wzoru wskazanego w § 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 6 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. z 1998 r. Nr 132, poz. 867), co może stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy antymonopolowej.

Odpowiadając na zawiadomienie o wszczęciu postępowania SPEC zwrócił uwagę, iż zgodnie z § 53 rozporządzenia taryfowego, SPEC był zobowiązany, w terminie do dnia 30 września 1999 r., do zainstalowania liczników ciepła u wszystkich odbiorców rozliczanych dotychczas z ryczałtu. Po analizie założono montaż liczników w węzłach indywidualnych i grupowych, natomiast w obiektach podłączonych do węzła grupowego - instalowanie przepływomierzy. Zakupu ciepłomierzy i przepływomierzy dokonano z zaangażowaniem środków Banku Światowego.

SPEC podniósł, iż w przypadku węzła grupowego nie jest możliwe stosowanie różnych systemów rozliczeń dla poszczególnych obiektów, a tylko budynek przy ul. Śmiałej 4/18 deklaruje chęć zainstalowania licznika. Stosując różne systemy rozliczeń w obiektach podłączonych do węzła grupowego należałoby ustalić w taryfie

indywidualne ceny przesyłu ciepła i strat na przesyłe na sieci niskoparametrowej doprowadzającej ciepło do poszczególnych obiektów, co jest technicznie niemożliwe.

SPEC wyjaśnił jednocześnie, że umowa na dostawę ciepła z dnia 10 października 1997 r. w § 5 i 6 mówi, że rozliczenia za ciepło powinny się opierać o wskazania ciepłomierza, jednak nie określa gdzie ma być zainstalowany ciepłomierz, dlatego też w opinii SPEC przepisy umowy nie zostały naruszone.

Rozliczanie za ciepło odbiorców podłączonych do węzła grupowego będą odbywały się wg wzoru określonego w § 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia taryfowego, który uwzględnia sposób wyliczenia opłaty za ciepło w oparciu o wskazania przepływomierzy.

Wspólnota, pismem z dnia 27 marca 2000 r., ustosunkowując się do ww. wyjaśnień SPEC, podniosła, iż montaż liczników ciepła w budynkach przyłączonych do sieci scentralizowanego zaopatrzenia w ciepło i rozliczanie poboru energii cieplnej na podstawie ich wskazań jest dla SPEC obowiązkiem wynikającym z konieczności zastosowania się do uchwał podjętych przez Sejm i rozporządzeń: budowlanego i taryfowego.

Wskazała równocześnie, iż błędnym jest twierdzenie SPEC, iż nie jest możliwe jednoczesne stosowanie dwóch różnych sposobów rozliczeń należności za pobrane ciepło z jednego węzła grupowego, z którego część odbiorców rozliczana jest na podstawie wskazań zainstalowanych ciepłomierzy, inni zaś na podstawie odczytów wskazań przepływomierzy.

Zgodnie z § 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia taryfowego w przypadku grupowego węzła cieplnego, z którym połączone są instalacje odbiorcze należące do więcej niż jednego odbiorcy - opłatę za ciepło dostarczone w celu ogrzewania, oblicza się według jednego z dwóch wskazanych wzorów:

$$1. O_{00} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot Q_{00} : C_{so}$$

$$2. O_{00} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot G_{00} : G_{so}$$

w zależności od tego czy zainstalowany jest u odbiorcy ciepłomierz lub przepływomierz.

Pierwszy człon obydwu wzorów, a mianowicie $O_{00} = Q_{wgo} \cdot C_{wg}$ (tzn.: opłata za ciepło = ilość ciepła w GJ · cena ciepła w zł/GJ) jest taki sam i stanowi podstawę do obliczania ilości i wartości ciepła dostarczonego do węzła grupowego, rozprowadzanego następnie do poszczególnych indywidualnych odbiorców rozliczających się z pobranego ciepła zarówno według wskazań zainstalowanych ciepłomierzy, jak i przepływomierzy. Natomiast drugi człon obliczania opłaty za ciepło dostarczanego z węzła grupowego oblicza się dla odbiorców na podstawie odczytu wskazań ciepłomierzy lub przepływomierzy.

Każdy budynek zasilany w ciepło z węzła grupowego Śmiała 21 ma zawartą indywidualną umowę ze SPEC na dostawę ciepła. Każdy budynek jest indywidualnie rozliczany z ilości pobranego ciepła z węzła grupowego i otrzymuje ze SPEC, co miesiąc, indywidualne faktury za pobraną energię cieplną. Przy indywidualnym

rozliczaniu się w każdym miesiącu z ilości pobranego ciepła z węzła grupowego, nie występują żadne trudności w rozliczaniu poszczególnych odbiorców z pobranego ciepła, zarówno według ciepłomierzy, jak i przepływomierzy.

Wspólnota przedstawiła na potwierdzenie swoich wywodów, stosowne wyliczenia. Założyła, że w miesiącu X do węzła grupowego zasilającego w ciepło pięć budynków (oznaczonych nr 1-5), z których w budynku nr 1 zainstalowano ciepłomierz, a u pozostałych przepływomierze – dostarczono ciepło w ilości 1000 GJ w cenie 10 zł za 1 GJ (MWh).

Budynek nr 1, który rozlicza się z pobranego ciepła na podstawie wskazań zainstalowanego w tym budynku ciepłomierza, pobrał ciepło z węzła grupowego w ilości 200 GJ. Pozostałe ciepło w ilości 800 GJ zużyte zostało przez pozostałe 4 budynki.

Posługując się obowiązującymi wzorami ujętymi w § 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia taryfowego, wynika, iż opłata za ciepło dostarczone do budynku nr 1 wyniosłaby 2000 zł.

$$O_{00} = (Q_{wgo}) 1000 \text{ GJ} \cdot (C_{wg}) 10 \text{ zł/GJ} \cdot (Q_{00}) 200 \text{ GJ} : (C_{so}) 1000 \text{ GJ} = 2000 \text{ zł}$$

Dla pozostałych budynków od nr 2 do nr 5 opłaty za pobrane z węzła grupowego ciepło rozliczane są na podstawie wskazań zainstalowanych w tych budynkach przepływomierzy. Przykładowo budynek nr 2 pobrał 5000 m³ nośnika ciepła, budynek nr 3 – 6000 m³, a kolejne dwa po 7000 m³ nośnika ciepła. Zatem 4 ww. budynki pobrały 25000 m³ nośnika ciepła.

Tak jak wykazano wyżej budynek nr 1, wg wskazań ciepłomierza, z ogólnej ilości 1000 GJ ciepła dostarczonego do węzła grupowego - pobrał 200 GJ i zapłacił za to ciepło 2000 zł. Pozostała ilość ciepła w węźle grupowym w ilości 800 GJ zużyta została przez budynki nr 2, nr 3, nr 4 i nr 5, których mieszkańcy za ciepło dostarczone do budynku zapłacą odpowiednio:

Budynek nr 2:

$$(Q_{wgo}) 800 \text{ GJ} \cdot (C_{wg}) 10 \text{ zł/GJ} \cdot (G_{00}) 5000 \text{ m}^3 : (G_{so}) 25000 \text{ m}^3 = 1600 \text{ zł}$$

Budynek nr 3 :

$$(Q_{wgo}) 800 \text{ GJ} \cdot (C_{wg}) 10 \text{ zł/GJ} \cdot (G_{00}) 6000 \text{ m}^3 : (G_{so}) 25000 \text{ m}^3 = 1920 \text{ zł}$$

Budynek nr 4:

$$(Q_{wgo}) 800 \text{ GJ} \cdot (C_{wg}) 10 \text{ zł/GJ} \cdot (G_{00}) 7000 \text{ m}^3 : (G_{so}) 25000 \text{ m}^3 = 2240 \text{ zł}$$

Budynek nr 5:

$$(Q_{wgo}) 800 \text{ GJ} \cdot (C_{wg}) 10 \text{ zł/GJ} \cdot (G_{00}) 7000 \text{ m}^3 : (G_{so}) 25000 \text{ m}^3 = 2240 \text{ zł}$$

Tym samym łącznie dostarczono z węzła grupowego do 5 budynków ciepło w ilości 1000 GJ, za który pobrano łącznie 10000 zł (budynek nr 1 – 2 000 zł, budynek nr 2 - 1600 zł, budynek nr 3 – 1920 zł, budynek nr 4 – 2 240 zł i budynek nr 5 – 2240 zł).

Należy przy tym mieć na uwadze, że SPEC oprócz opłaty za ciepło, pobiera także od każdego odbiorcy miesięcznie:

- opłatę za zamówioną moc cieplną;

- opłaty za usługi przesyłowe;
- opłatę abonamentową za przyłącze;

Wspólnota podkreśliła również, iż do chwili obecnej budynki zasilane z węzła grupowego Śmiała 21 w dalszym ciągu rozliczane są przez SPEC z pobranego ciepła, procentowym udziałem mocy cieplnej węzła grupowego. Ryczałtowe rozliczanie z pobranego ciepła i wystawianie przez SPEC faktur na ich podstawie, sprzeczne jest z § 53 ust. 5 rozporządzenia taryfowego.

Wskazuje także na fakt nieprawidłowego obliczania przez SPEC należnych mu opłat i wystawiania błędnych rachunków. Korekta za miesiące październik, listopad i grudzień 1999 r. opiewała łącznie na dodatkową kwotę 15 000 zł. Zaistniałe pomyłki SPEC tłumaczył błędami w odczytach ciepłomierza zainstalowanego w węźle grupowym Śmiała 21. W tym stanie rzeczy za w pełni uzasadnione uznaje Wspólnota swoje starania o zainstalowanie ciepłomierzy w podwężłach ich budynku, które pozwoliłyby na kontrolę pobieranego ciepła, a co za tym idzie prowadzenie racjonalnej i oszczędnej gospodarki ciepłem.

Wspólnota ponownie podniosła, iż obowiązek zamontowania ciepłomierza w obiekcie przy ul. Śmiałej 21/4 wynika z zapisów umowy o dostawę energii cieplnej z dnia 10 października 1997 r.

Pismem z dnia 26 maja 2000 r., SPEC wyjaśnił, iż przed podjęciem decyzji o wyborze urządzeń pomiarowych, dokonano analizy techniczno – ekonomicznej, z których wynikało, iż cena ciepłomierza uzyskana w przetargu ograniczonym (zł) była wyższa od ceny przepływomierza (zł), określonej wg tych samych zasad. Wzrost kosztów opomiarowania budynków, zasilanych z węzłów grupowych, których jest ok. 1486, w przypadku instalowania ciepłomierzy zamiast przepływomierzy – wzrosły o kwotę zł. Jak wyjaśnił SPEC wyższe koszty związane z montażem ciepłomierzy, jako uzasadnione, uwzględnione byłyby w kalkulacji ceny i wpłynęłyby na wzrost opłaty za przesył ciepła.

SPEC wskazał również, że przedstawione przez Wspólnotę w piśmie z dnia 27 marca 2000 r., wyliczenia są niewątpliwie prawidłowe. Jednakże, jak podkreślił SPEC, ten sam koszt dostawy ciepła uzyskuje się stosując dla wszystkich budynków wyliczenie według ilości nośnika ciepła. SPEC wyjaśnił także techniczne różnice pomiędzy ciepłomierzem i przepływomierzem, które polegają na tym, iż przy ciepłomierzu – wskazania wodomierza i odczyt temperatury w urządzeniu zwanym integratorem przeliczane jest na ilość ciepła wyrażoną w GJ, zaś przy przepływomierzu – wskazana ilość nośnika ciepła służy do proporcjonalnego podziału ilości ciepła wg wskazań ciepłomierza w węźle grupowym.

W piśmie z dnia 4 sierpnia 2000 r. SPEC stwierdził ponadto, iż nigdy nie uznał możliwości jednoczesnego stosowania dwóch różnych sposobów rozliczania za dostarczone ciepło. Potwierdził natomiast, iż zgodnie z rozporządzeniem taryfowym dopuszcza się stosowanie jednej z dwóch metod obliczania opłaty za ciepło.

SPEC odrzucił także zarzut o dyskryminowaniu Wspólnoty w stosunku do innych odbiorców ciepła z węzła grupowego. W opinii SPEC dopiero uwzględnienie żądania Wspólnoty w przedmiocie zamontowania w jej obiekcie ciepłomierza, stanowiłoby podstawę do postawienia takiego zarzutu.

Wspólnota ustosunkowując się do przedstawionych przez SPEC wyników analizy techniczno – ekonomicznej montażu przepływomierzy, uznała je (pismo z dnia 6 lipca 2000 r.) za niemiarodajne. Na potwierdzenie tego Wspólnota przedstawiła swoją analizę porównawczą instalacji ciepłomierzy i przepływomierzy, w odniesieniu do budynków podłączonych węzła grupowego Śmiała 21. I tak wg wyliczeń Wspólnoty koszt zakupu i montażu przepływomierzy wyniósł . . . zł, zaś koszt zakupu i montażu ciepłomierzy wyniósłby . . . zł.

Wspólnota zwróciła uwagę, iż w przeprowadzonej analizie kosztów nie uwzględniono kosztów ponoszonych przez SPEC z tytułu opracowania specjalnego komputerowego systemu rozliczeń odbiorców ciepła „klatkami schodowymi”. System ten sprowadza się do rozliczania ciepła pobranego przez mieszkańców budynków, nie jak dotychczas jedną fakturą określającą koszty ogrzewania poniesione przez lokatorów całego budynku, ale dokonywane jest odrębnymi rachunkami, w odniesieniu do lokali umiejscowionych na poszczególnych klatkach schodowych posesji, co powoduje znaczny wzrost kosztów. Ponadto z uwagi na zamontowanie w mieszkaniach podzielników ciepła, nieprzydatne jest stosowanie kosztownego i niezrozumiałego dla odbiorcy systemu rozliczania i fakturowania kosztów centralnego ogrzewania „klatkami schodowymi” budynku.

Wspólnota pismem z dnia 30 sierpnia 2000 r. wskazała także, iż zamontowania licznika ciepła w grupowym węźle cieplnym nie można utożsamiać z wyposażeniem instalacji c.o. w budynku w licznik ciepła (ciepłomierz), co stara się sugerować SPEC. Miejscem dostawy ciepła do instalacji odbiorczej budynku przy ul. Śmiałej 4/18 nie jest bowiem grupowy węzeł cieplny, ale wlot i wylot z rozdzielaczy instalacji wewnętrznej c.o. usytuowanych w ww. budynku, co potwierdza zlecenie nr 1685/1 z dnia 13 grudnia 1999 r. na dostawę ciepła do budynku przy ul. Śmiałej 4/18 rozliczanego wg wskazań ciepłomierza zamontowanego w węźle grupowym.

W toku przeprowadzonego postępowania dowodowego Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje.

Zgodnie z § 53 rozporządzenia taryfowego przedsiębiorstwa ciepłownicze zobowiązane zostały do zainstalowania w budynkach, do dnia 30 września 1999 r., niezbędnych układów pomiarowo-rozliczeniowych, umożliwiających zastosowanie opomiarowanego systemu rozliczeń.

Stosownie zaś do § 21 ust. 1 powyższego rozporządzenia – który to akt dotychczas (tj. do dnia 24 listopada 2000 r.) regulował zasady rozliczeń w obrocie ciepłem - opłatę za ciepło pobierane od poszczególnych odbiorców można było obliczać alternatywnie bądź to w zależności od ilości ciepła dostarczonego do węzła grupowego i poszczególnych budynków zasilanych z tego węzła, bądź też w zależności od ilości nośnika ciepła dostarczonego do węzła grupowego i poszczególnych budynków.

W zależności od przyjętego sposobu – opłatę za ciepło, dostarczone w celu ogrzewania, obliczano według wzoru:

$$O_{00} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot Q_{00} : Q_{s0}$$

lub

$$O_{00} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot G_{00} : G_{s0},$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

O_{00} – opłatę za ciepło dostarczone w celu ogrzewania, obliczoną dla danego odbiorcy;

Q_{wgo} – ilość ciepła dostarczoną do węzła grupowego w celu ogrzewania, określoną na podstawie odczytów wskazań układu pomiarowo-rozliczeniowego, zainstalowanego w węźle cieplnym;

C_{wg} – cenę ciepła dostarczonego do węzła grupowego;

Q_{00} – ilość ciepła dostarczoną w celu ogrzewania do budynków eksploatowanych przez odbiorcę, określoną na podstawie odczytów wskazań ciepłomierzy zainstalowanych w tych budynkach;

Q_{s0} – ilość ciepła dostarczoną w celu ogrzewania do wszystkich obiektów zasilanych z węzła grupowego, określoną na podstawie odczytów wskazań ciepłomierzy zainstalowanych w tych obiektach;

G_{00} – ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania do obiektów eksploatowanych przez odbiorcę, określoną na podstawie odczytów wskazań przepływomierzy zainstalowanych w tych obiektach;

G_{s0} – ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania do wszystkich obiektów zasilanych z węzła grupowego, określoną na podstawie odczytów wskazań przepływomierzy zainstalowanych w tych obiektach.

Od strony praktycznej zastosowanie jednego z wyżej wymienionych wzorów, dla obliczenia opłaty za ciepło, uzależnione było od tego czy w budynku zainstalowany został ciepłomierz (określający ilość ciepła dostarczonego do budynku), czy też przepływomierz (określający ilość nośnika ciepła dostarczonego do budynku).

W chwili obecnej szczegółowe zasady rozliczeń reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 12 października 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem – Dz. U. Nr 96, poz. 1053 (zwane dalej: nowym rozporządzeniem taryfowym). Stosownie do § 35 ust. 1 tego rozporządzenia w przypadku dostarczania ciepła do grupowego węzła cieplnego, obsługującego obiekty więcej niż jednego odbiorcy, zawarte z odbiorcami umowy sprzedaży ciepła powinny określać rodzaje opłat pobieranych od tych odbiorców oraz podstawy ich obliczania. Zgodnie z § 35 ust. 2 pkt 4 lit a) - o ile umowa sprzedaży ciepła nie stanowi inaczej - wysokość opłaty za dostarczone ciepło

w celu ogrzewania, pobieranej od odbiorców za każdy miesiąc, w którym nastąpił pobór ciepła, w przypadku gdy zewnętrzne instalacje odbiorcze są eksploatowane przez przedsiębiorstwo energetyczne – oblicza się jako iloczyn ilości ciepła, ustalonej na podstawie odczytów wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych, zainstalowanych na przyłączach do instalacji centralnego ogrzewania w obiektach danego odbiorcy, oraz ceny ciepła dla danej grupy taryfowej.

SPEC zobligowany do montażu urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych, zdecydował się na montaż w budynkach zasilanych z węzłów grupowych - przepływomierzy, a co za tym idzie na zastosowanie do obliczania opłaty za ciepło drugiego z ww. wzorów, uwzględniającego ilość nośnika ciepła dostarczonego do węzła grupowego i poszczególnych budynków.

Budynek Wspólnoty, umiejscowiony w Warszawie przy ul. Śmiałej 4/18, podłączony jest do węzła grupowego Śmiała 21, za pośrednictwem którego ciepło dostarczane jest także do 9 innych budynków. Do budynku przy ul. Śmiałej 4/18 ciepło dostarczane jest poprzez dwa odrębne dopływy (przyłącza).

Wspólnota zwróciła się do SPEC o zgodę na zamontowanie w ich budynku, na obydwu dopływach, ciepłomierzy. Podyktowane to było faktem dokonania w ww. budynku wymiany instalacji centralnego ogrzewania na nową z tworzywa polipropylenowego, stabilizowanego, której przewody rurowe mają 200 razy mniejszą przewodność cieplną od stalowych, zapewniające minimalne straty ciepłne, a tym samym do minimum obniżające koszty ogrzewania mieszkań. Zainstalowano także zawory termostatyczne wraz z głowicami umożliwiającymi automatyczną regulację dopływu ciepła w uzależnieniu od zewnętrznej temperatury otoczenia. W węzłach cieplnych każdej klatki schodowej zostały zamontowane manometry i automaty wyrównujące ciśnienie obiegu wody grzewczej w instalacji c.o. Przedsięwzięcia modernizujące instalację centralnego ogrzewania poprawiły funkcjonalność i sprawność jej działania, umożliwiając lokatorom na efektywne oddziaływanie na ilość zużywanej energii cieplnej, a tym samym na obniżenie ponoszonych kosztów ogrzewania mieszkań.

Jednakże uzyskanie materialnych efektów z dokonanej modernizacji centralnego ogrzewania, uzależnione jest, jak podnosi Wspólnota, od umożliwienia przez SPEC rozliczeń z ilości zużywanego ciepła na podstawie wskazań liczników ciepła.

Wspólnota zwróciła także uwagę na postanowienia umowy o dostawę energii cieplnej do nieruchomości przy ul. Śmiałej 4/18 z dnia 10 października 1997 r. Zgodnie z § 8, obie strony umowy miały podjąć czynności związane z modernizacją instalacji i urządzeń odbiorczych energii cieplnej w obiektach, dostosowując instalacje do możliwości montażu ciepłomierzy w każdym obiekcie.

SPEC odmówił jednak Wspólnocie zamontowania liczników ciepła, uzasadniając to niemożliwością stosowania dwóch różnych systemów rozliczeń dla poszczególnych obiektów podłączonych do jednego węzła cieplnego. Wszystkie budynki zostały wyposażone bowiem w przepływomierze, a tylko mieszkańcy budynku przy ul. Śmiałej 4/18 deklarowali zainstalowanie licznika ciepła.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

Praktyki monopolistyczne, których istotą jest nadużycie dominacji rynkowej (siły rynkowej), ujawniają się na rynku relewantnym. Ustalenie rynku relewantnego jest więc koniecznym warunkiem zastosowania przepisów ustawy antymonopolowej.

Rynkiem relewantnym (właściwym) w przedmiotowej sprawie jest rynek dostaw energii cieplnej w obrębie działalności SPEC.

SPEC jest przedsiębiorstwem energetycznym (ciepłowniczym), działającym w warunkach monopolu naturalnego. Jego siła rynkowa wynika z sieciowego charakteru świadczonych usług. Jest zatem faktem bezspornym, iż na lokalnym rynku dostarczania energii cieplnej posiada pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej. Stosownie do jego brzmienia przez pozycję monopolistyczną rozumie się pozycję przedsiębiorcy, polegającą na tym, że przedsiębiorca ten nie spotyka się z konkurencją na rynku krajowym lub lokalnym. Pozycja monopolistyczna stanowi kwalifikowaną formę pozycji dominującej.

Podjęmując się oceny działania SPEC, przejawiającego się w odmowie zamontowania w budynku Wspólnoty ciepłomierza (licznika ciepła), należy w pierwszej kolejności dokonać analizy prawnej możliwości dokonywania przez przedsiębiorstwo ciepłownicze jednoczesnych rozliczeń z poszczególnymi odbiorcami ciepła, podłączonymi do jednego węzła grupowego, z których część rozliczana jest na podstawie wskazań ciepłomierzy (liczników ciepła), inni zaś na podstawie zainstalowanych w budynku przepływomierzy, a co za tym idzie ustalenie czy SPEC, odmawiając Wspólnocie zgody na zainstalowanie w budynku przy ul. Śmiałej 4/18 ciepłomierzy, działał zgodnie z prawem.

Jest faktem bezspornym, iż obecnie obowiązujące regulacje prawne nakładają na przedsiębiorstwa ciepłownicze obowiązek rozliczania się z odbiorcami w oparciu o wskazania urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych.

Zgodnie z § 136 rozporządzenia budowlanego instalacje centralnego ogrzewania w budynku przyłączanym do sieci scentralizowanego zaopatrzenia w ciepło powinny być wyposażone w liczniki do pomiaru ilości ciepła dostarczonego do instalacji odbiorczej budynku oraz urządzenia niezbędne do indywidualnego rozliczania kosztów ogrzewania poszczególnych mieszkań lub innych lokali.

Tak więc już w 1994 r. ustawodawca stanął na stanowisku, iż należy egzekwować od przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców ciepła podejmowanie działań zmierzających do wyposażenia budynków w liczniki do pomiaru ilości ciepła dostarczonego do instalacji odbiorczej budynku.

Cytowany wyżej przepis, zgodnie z zasadą wewnętrznego spójności prawa, niósł ze sobą potrzebę dalszego konkretyzowania powyższej reguły już bezpośrednio w przepisach prawa energetycznego.

I tak zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne - Dz. U. z 1997 r. Nr 54 poz. 348 z późn. zm. (zwanej dalej: ustawą Prawo energetyczne), jej celem jest tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju kraju, zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii, rozwoju konkurencji, przeciwdziałania negatywnym skutkom naturalnych monopolii, uwzględnienia wymogów ochrony środowiska, zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz ochrony interesów odbiorców i minimalizacji kosztów.

Szczegółowe zasady rozliczeń, mające u podstaw ww. ogólne zasady rządzące całym prawem energetycznym, znalazły się w - obecnie już nieobowiązującym - rozporządzeniu taryfowym z 1998 r. Zgodnie z tym rozporządzeniem w przypadku grupowego węzła cieplnego, z którym połączone są instalacje odbiorcze należące do więcej niż jednego odbiorcy (z taką sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie), opłatę za ciepło, dostarczone w celu ogrzewania, pobierane od poszczególnych odbiorców obliczano, w zależności od zainstalowanych urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych w obiekcie, według wzoru:

$O_{oo} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot Q_{oo} : Q_{so}$ lub $O_{oo} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot G_{oo} : G_{so}$ (art. 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia).

Zgodnie z powyższym opłata za ciepło pobierana od poszczególnych odbiorców, których instalacje odbiorcze połączone są z grupowym węzłem cieplnym, mogła być więc ustalana na podstawie wskazań zainstalowanego ciepłomierza, określającego ilość ciepła dostarczonego do budynku – obliczana wg wzoru $O_{oo} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot Q_{oo} : Q_{so}$ **lub** na podstawie wskazań przepływomierza, określającego ilość nośnika ciepła dostarczonego do budynku – obliczana wg wzoru $O_{oo} = Q_{wgo} \cdot C_{wg} \cdot G_{oo} : G_{so}$. Oznacza to, iż ustawodawca zakładał możliwość zastosowania jednego z ww. sposobów obliczania opłaty za ciepło w odniesieniu do poszczególnych odbiorców, a nie w odniesieniu do zespołu budynków zgrupowanych w jednym węźle cieplnym. Przewidywał więc możliwości zarówno prawne, jak i techniczne jednoczesnego zastosowania w węźle grupowym, obu sposobów obliczania opłat za ciepło dla poszczególnych odbiorców.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, iż Wspólnota w piśmie z dnia 27 marca 2000 r. szczegółowo wykazała, iż jest możliwe wyliczenie opłaty za ciepło zarówno dla odbiorcy z zainstalowanym ciepłomierzem, jak i dla odbiorców ciepła, u których zamontowany jest przepływomierz. SPEC uznał je za prawidłowe.

Przedstawiona wyżej wykładnia powołanego przepisu znajduje swe odzwierciedlenie w przepisach nowego rozporządzenia taryfowego. Odchodzi ono bowiem od zasady ustalania dla poszczególnych odbiorców, których instalacje odbiorcze połączone są z grupowym węzłem cieplnym, opłaty za ciepło w oparciu o dwa różne wzory, których zastosowanie uzależnione było od istnienia stosownego urządzenia pomiarowo-rozliczeniowego: ciepłomierza bądź przepływomierza.

Obecnie, stosownie do § 35 nowego rozporządzenia taryfowego, w przypadku dostarczania ciepła do grupowego węzła cieplnego, obsługującego obiekty więcej niż jednego odbiorcy opłata za dostarczone ciepło - pobierana od odbiorców, gdy zewnętrzne instalacje odbiorcze są eksploatowane przez przedsiębiorstwo energetyczne - oblicza się jako iloczyn ilości ciepła, ustalonej na podstawie odczytów wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych zainstalowanych na przyłączach do instalacji centralnego ogrzewania w obiektach danego odbiorcy, oraz ceny ciepła dla danej grupy taryfowej.

Mamy więc do czynienia z uproszczeniem zasad rządzących ustalaniem opłaty za ciepło. Ustalane jest ono na podstawie prostego rachunku, tj. przemnożenia dwóch wielkości: ilości ciepła ustalonego na podstawie odczytów wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych w budynku i ceny ciepła. Oznacza to, iż urządzenie pomiarowe, o którym mowa w tym przepisie, musi spełniać jeden zasadniczy warunek: wskazywać ilość zużytego ciepła. Zatem z całą pewnością w poszczególnych budynkach, podłączonych do węzła cieplnego, mogą być instalowane różne urządzenia, zarówno ciepłomierze, jak i przepływomierze, o ile spełniają powyższy warunek. Tym samym przedsiębiorstwo ciepłownicze nie może nakazać danemu odbiorcy czy też odbiorcom stosowania danego rodzaju urządzeń; może natomiast i powinno egzekwować, aby urządzenie to było sprawne i w sposób prawidłowy określało ilość zużytego ciepła.

SPEC w przedmiotowej sprawie nie negował w zasadzie możliwości rozliczania się według wskazań ciepłomierza. Nie wnosił też żadnych uwag do zakupionych przez Wspólnotę ciepłomierzy typu Schlumberger CF50, których montażu Wspólnota była gotowa dokonać na własny koszt.

W tym stanie prawnym nieudzielenie przez SPEC zgody Wspólnocie na zainstalowanie w budynku przy ul. Śmiałej 4/18 ciepłomierzy (liczników ciepła) i uniemożliwienie rozliczania się Wspólnoty według ich wskazań – do czego obligowała SPEC dodatkowo umowa o dostawę ciepła - jest nieuzasadnione

- I. Odnosnie nadużywania przez SPEC pozycji dominującej na rynku dostaw energii cieplnej poprzez narzucenie Wspólnocie uciążliwych i przynoszących SPEC nieuzasadnione korzyści warunków rozliczeń za dostawę energii cieplnej opartych na wskazaniach przepływomierzy, określających opłatę w oparciu o ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania obiektu, a nie według liczników ciepła (ciepłomierzy) umożliwiających określenie ilości rzeczywiście dostarczonego ciepła do budynku Wspólnoty – stanowiącego praktykę monopolistyczną określoną w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

Art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej określa, iż praktykę monopolistyczną stanowi nadużywanie pozycji dominującej na rynku na skutek narzucania uciążliwych warunków umów, przynoszących przedsiębiorcy narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści. Z powyższą praktyką mamy więc do czynienia w razie łącznego spełnienia trzech przesłanek:

1. uciążliwy charakter warunków umowy;
2. narzucanie tych warunków przez podmiot dominujący;
3. osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści przez przedsiębiorcę.

Ad 1.

Za uciążliwy charakter umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju (Ustawa antymonopolowa. Komentarz. Stanisław Gronowski. Wyd. C.H. BECK, Warszawa 1996, str. 135). W przedmiotowej sprawie uciążliwym warunkiem umowy było niewyrażenie przez SPEC zgody na zamontowanie w budynku przy ul. Śmiałej 4/18 w Warszawie liczników ciepła (ciepłomierzy) i uniemożliwienie rozliczania Wspólnoty według ich wskazań (umożliwiających określenie ilości rzeczywiście dostarczonego ciepła do budynku).

Wskazując na powyższe należy zwrócić uwagę na treść umowy o dostawę ciepła. Stosownie do cytowanego już wcześniej § 8 ust.1 tej umowy, strony umowy zobowiązane zostały do podejmowania czynności związanych z modernizacją instalacji i urządzeń odbiorczych energii cieplnej w obiektach, dostosowując instalacje do możliwości montażu ciepłomierzy w każdym obiekcie.

W opinii Urzędu zapisy umowy o dostawę ciepła bezsprzecznie wiązały Wspólnotę i SPEC w zakresie dążenia do zamontowania w budynku ciepłomierzy.

Wspólnota, jako racjonalnie działający podmiot, podejmuje inwestycje z zamiarem uzyskania konkretnych korzyści, bądź w celu uzyskania zwrotu całości lub przynajmniej części poniesionych nakładów. Jest bezsprzecznym, iż modernizacja pionu centralnego ogrzewania w budynku Wspólnoty, montaż dodatkowych urządzeń w lokalach i na poszczególnych piętrach - zostały przeprowadzone w kontekście możliwości rozliczania się za zużyte ciepło według wskazań ciepłomierzy, co wyraźnie wskazywała umowa o dostawę ciepła. Dopiero bowiem zamontowanie liczników ciepła gwarantowało zwrot części poniesionych nakładów w postaci niższych rachunków za ciepło.

Tymczasem SPEC, montując w budynku przepływomierze, narzucił Wspólnocie system rozliczeń, który jest dla niej niekorzystny. W opinii Urzędu SPEC nie może w sposób jednostronny zdecydować o przyjęciu w stosunkach z odbiorcą ciepła jednego z dwóch - prawnie dopuszczalnych - sposobów rozliczania, zwłaszcza że przyjęty system jest dla SPEC korzystniejszy.

W tym stanie rzeczy uniemożliwienie zamontowania liczników ciepła stanowi dla Wspólnoty warunk uciążliwy, oznaczający dla niej ciężar większy od powszechnie przyjętych w relacjach dostawca ciepła – odbiorca. Jest też warunkiem łamiącym ogólną zasadę stojącą u podstaw prawa energetycznego, zakładającego tworzenie warunków dla oszczędnego i racjonalnego użytkowania energii (art. 1 ust. 2 ustawy Prawo energetyczne).

Ad 2.

Narzucanie uciążliwych warunków umów ma charakter przymusowy, wymuszony przez podmiot dominujący posiadaną siłą rynkową.

Niesporne jest, że na rynku lokalnym w Warszawie nikt, poza SPEC, nie prowadzi działalności gospodarczej w zakresie dostaw energii cieplnej za pośrednictwem sieci. Tym samym SPEC nie ma konkurenta, a zatem posiada monopolistyczną pozycję na rynku.

SPEC wykorzystując swą siłę rynkową uniemożliwił zamontowanie ciepłomierza w budynku przy ul. Śmiałej 4/18, narzucając tym samym niekorzystne warunki rozliczania się za energię cieplną.

Zasadą jest, iż odbiorca ciepła dąży do takiego sposobu rozliczania się za energię, który będzie korzystny dla niego w tym znaczeniu, że umożliwi mu regulowanie płatności za ciepło rzeczywiście dostarczone do budynku i zużyte przez jego mieszkańców.

Ciepłomierz (licznik ciepła) to urządzenie służące do pomiaru zużycia energii cieplnej przez odbiorcę, natomiast przepływomierz jest urządzeniem do pomiaru ilości przepływającej wody (nośnika energii cieplnej), którego wskazania służą do proporcjonalnego ustalenia, według wskazań ciepłomierza w węźle grupowym, ilości ciepła dostarczonego do danego budynku.

Zainstalowanie przepływomierzy u odbiorcy oznacza więc, że zużycie ciepła będzie obliczone na podstawie ilości nośnika ciepła, tj. gorącej wody, dostarczonego do budynku. Dla odbiorcy dysponującego energooszczędną instalacją c.o., wyposażoną w zawory termostatyczne wraz z głowicami umożliwiającymi automatyczną regulację dopływu ciepła w uzależnieniu od zewnętrznej temperatury – co zapewnia realne i efektywne oddziaływanie na ilość zużytego ciepła – korzystniejszym sposobem określania opłaty za ciepło będą bez wątpienia wskazania ciepłomierza, wskazującego ilość zużytego ciepła bezpośrednio w budynku. Zatem uniemożliwienie Wspólnocie zamontowania ciepłomierzy w swym budynku, stanowi warunek narzucony przez SPEC.

Wspólnota, mając zapewnioną możliwość wyboru, nie skorzystałaby z pewnością z usług przedsiębiorcy, który narzuca mu mniej korzystny system rozliczeń. Stąd uzasadniony jest wniosek, iż warunki te zostały przez SPEC narzucone.

Ad 3.

Źródło nieuzasadnionych korzyści SPEC tkwi w przychodach osiąganych z tytułu dostarczania energii cieplnej do budynku przy ul. Śmiałej 4/18, rozliczanej w oparciu wskazania przepływomierzy zamontowanych w ww. budynku.

Jak to zostało już wyżej wskazane Wspólnota znacznym nakładem własnych środków finansowych przeprowadziła remont instalacji centralnego ogrzewania. Wymieniono starą, stalową instalację centralnego ogrzewania na nową - z tworzywa polipropylenowego, stabilizowanego, o 200 razy mniejszej przewodności cieplnej od stalowej. Zainstalowano zawory termostatyczne wraz z głowicami umożliwiającymi automatyczną regulację dopływu ciepła w uzależnieniu od zewnętrznej temperatury otoczenia, zaś w węzłach cieplnych każdej klatki schodowej zamontowano manometry i automaty wyrównujące ciśnienie obiegu wody grzewczej w instalacji c.o. Te przedsięwzięcia, modernizujące instalację centralnego ogrzewania, poprawiły funkcjonalność i sprawność jej działania i umożliwiły lokatorom efektywne oddziaływanie na ilość zużywanej energii cieplnej, a tym samym na obniżenie ponoszonych kosztów ogrzewania mieszkań.

Przy zastosowaniu - dla obliczania opłaty z ciepło - przepływomierzy, które to urządzenia zostały zainstalowane w budynku przy ul. Śmiałej 4/18, stosowną opłatę określa się stosownie do ilości nośnika ciepła dostarczonego do danego budynku. Zatem zastosowanie przepływomierza nie określi w sposób miarodajny ilości rzeczywiście zużytego ciepła przez odbiorcę, a jedynie wskaże ile gorącej wody (niosącej energię cieplną) zostało dostarczone do budynku. Tak więc opłata za ciepło dostarczane do budynku, przy tym systemie opomiarowania jest wyższa od tej jaka mogłaby być w sytuacji zainstalowania w budynku ciepłomierza i dokonywania rozliczeń w oparciu o jego wskazania.

Różnica pomiędzy tymi opłatami jest kwotą nienależną, stanowiącą dla SPEC nieuzasadnioną korzyść.

W związku z powyższym SPEC wymuszając na Wspólnocie rozliczenia według wskazań przepływomierza uzyskuje korzyści z tytułu dostarczania energii cieplnej do ww. budynku. Opłata za ciepło ustalona na podstawie ciepłomierza, w przypadku Wspólnoty, byłaby bowiem niższa, od tej którą uiszcza obecnie, obliczoną na podstawie odczytów przepływomierza.

W relacjach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń, nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Bcz wątplenia sytuacja SPEC, w której dostarcza ciepło do budynku o zmodernizowanej instalacji c.o., wyposażonego w przepływomierz, jest o wiele korzystniejsza od tej, gdy opłata za ciepło ustalona byłaby według wskazań ciepłomierza, określającego zużycie ciepła.

Osiągane przez przedsiębiorcę nieuzasadnione korzyści powinny być odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi. Bez wątpienia w przedmiotowej sprawie nieuzasadnione korzyści, o których mowa jest powyżej są konsekwencją uniemożliwienia Wspólnocie zamontowania ciepłomierza (licznika ciepła) w swym budynku.

Z omawianą problematyką bezpośrednio związana jest kwestia kosztów zamontowania przepływomierzy, które w opinii SPEC były niższe od tych które należałoby ponieść w związku z zakupem i montażem ciepłomierzy.

Jak ustalono w toku postępowania SPEC zamontował przepływomierze nie tylko na dwóch przyłączach (wlotach) budynku przy ul. Śmiałej 4/18 do sieci ciepłowniczej, ale również na wszystkich klatkach schodowych.

Odbiorcą energii cieplnej jest Wspólnota, jako właściciel budynku, zaś jej zarząd uiszcza SPEC opłaty za zużycie energii cieplnej, a następnie rozlicza je na poszczególne lokale. Tym samym zamontowanie przepływomierzy na każdej klatce schodowej jest z punktu widzenia odbiorcy ciepła niecelowe i zbędne. Należy zwrócić uwagę, iż żadne przepisy prawa nie nakładają na przedsiębiorstwa ciepłownicze obowiązku montażu dodatkowych urządzeń pomiarowo – rozliczeniowych na poszczególnych klatkach schodowych budynku. Lokale umiejscowione na klatkach schodowych nie mogą być bowiem w świetle przepisów prawa – odbiorcą ciepła. Jest więc niezrozumiałym dlaczego SPEC podjął się montażu tych dodatkowych przepływomierzy, skoro ich wskazania nie są pomocne zarządowi Wspólnoty w rozliczeniach z indywidualnymi lokatorami. Dlatego też za uzasadniony należy uznać wniosek, iż część nakładów, które poniósł SPEC w związku z montażem na każdej klatce schodowej przepływomierzy, było zbędnych.

Tymczasem jak wynika z pisma SPEC z dnia 26 maja 2000 r., koszty montażu przepływomierzy uwzględnione były w kalkulacji ceny, wpływając na wysokość opłaty za przesył ciepła. Z uwagi na fakt, iż nakłady, które poniósł SPEC w części dotyczącej kosztów związanych z zakupem dodatkowych przepływomierzy i ich montażem na klatkach schodowych były nieuzasadnione, przerzucenie ich w opłacie za usługi przesyłowe na odbiorców, w tym Wspólnotę, jest nieusprawiedliwione. Tym samym SPEC uzyskuje kosztem Wspólnoty nieuzasadnione korzyści, pobierając zawyżoną opłatę za przesył ciepła.

Stąd za udowodnione należy uznać stosowanie przez SPEC praktyki monopolistycznej, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii cieplnej poprzez narzucenie uciążliwych i przynoszących SPEC nieuzasadnione korzyści warunków rozliczeń za dostawę energii cieplnej opartych na wskazaniach przepływomierzy, określających opłatę w oparciu o ilość nośnika ciepła dostarczonego w celu ogrzewania obiektu, a nie według liczników ciepła (ciepłomierzy), umożliwiających określenie ilości rzeczywiście dostarczonego ciepła do budynku Wspólnoty.

- II. Odnosnie naduzywania przez SPEC pozycji dominujacej na rynku dostaw energii cieplnej poprzez rozliczanie dostaw energii cieplnej wszystkim odbiorcom korzystajacym z grupowego wzela cieplnego w oparciu o wskazania przeplywomierzy, w tym ww. Wspolnocie, ktora jako jedyna dokonala, ograniczajacej straty ciepla modernizacji pionu centralnego ogrzewania w budynku, i ktorej mimo to SPEC odmawia rozliczen w oparciu o liczniki ciepla (cieplomierzy), co uprzywilejowuje tych odbiorcow, ktorzy nie zmodernizowali swoich instalacji centralnego ogrzewania – stanowiacego praktyke monopolistyczna okrelona w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy antymonopolowej.

Jak to zostalo juz wyzej wykazane Wspolnota dokonala remontu instalacji centralnego ogrzewania w budynku przy ul. Smialej 4/18. Posiada on obecnie bardzo nowoczesna i energooszczedna instalacje, w odrzniceniu od innych obiektow podlaczonych do tego samego wzela cieplnego Smiala 21. Jest zatem oczywistym, iz budynek Wspolnoty zuzywa relatywnie mniej energii cieplnej, niz inne budynki wyposazone w instalacje przestarzala i narazona na znaczne straty ciepla. Majac powyzsze na uwadze Wspolnota dazyła do tego, by w jej budynku zostaly zainstalowane cieplomierze (liczniki ciepla), wskazujacy zuzycie energii cieplnej. Mimo to wszystkie budynki zaopatrzone w przeplywomierze.

Zgodnie z wyjasnieniami zlozonymi przez sam SPEC, cieplomierz (licznik ciepla) sluzi do pomiaru zuzycia energii cieplnej przez odbiorce, natomiast przeplywomierz jest urzadzeniem do pomiaru ilosci przeplywajacej wody, stanowiaczej noznik energii cieplnej. W przypadku przeplywomierza wskazana ilosc noznika ciepla sluzi nastepnie do proporcjonalnego podzialu ilosci ciepla na poszczególne budynki, wedlug wskazań cieplomierza w wzle grupowym.

Oznacza to, iz tylko w oparciu o wskazania cieplomierza mozliwe jest bezposrednie ustalenie rzeczywiste zuzytej energii cieplnej przez odbiorce.

Montujac w budynkach zasilanych z wzela cieplnego Smiala 21 przeplywomierze - SPEC zdecydowal, iz dostarczana do tych budynkow energia cieplna okrelana bedzie na podstawie ich wskazań. Oznacza to, ze wykazywane obecnie ilosci energii cieplnej dostarczanej do poszczegolnych budynku wzela Smiala 21 (w tym budynku Wspolnoty) nie oddaja faktycznie istniejacych roznic w wielkosci zuzycia energii cieplnej przez te budynki.

W tym stanie rzeczy Wspolnota jest zmuszana placic taka sama cene za energie cieplna (oczywiscie z zachowaniem proporcji wynikajacych z roznej wielkosci ogrzewanych w budynku powierzchni), jak pozostali odbiorcy zaopatrujacy sie w cieplo z tego samego wzela, mimo, ze warunki techniczne budynku przy ul. Smialej 4/18 umozliwiaja znaczne obnizenie tej ceny.

Mamy więc tu do czynienia z sytuacją, w której SPEC nie traktuje swych odbiorców w sposób równoprawny, przeciwstawia się bowiem takiemu sposobowi rozliczeń, który umożliwiłby odbiorcom uiszczanie opłat stosownie do zużytego ciepła. Przy obecnym systemie i zainstalowanych przepływomierzach wszyscy odbiorcy uiszczają w zasadzie takie same opłaty za ciepło, co w sytuacji poniesienia przez Wspólnotę nakładów na nową instalację c.o. (gwarantującą niższe zużycie ciepła), jest naruszeniem zasady równoprawnego traktowania wszystkich podmiotów.

Tym samym mamy tu do czynienia z praktyką monopolistyczną określoną w art. 5 ust. 1 pkt 2 polegającą na podziale rynku według kryteriów podmiotowych, przejawiającym się tym, że mimo istotnych różnic w stanie technicznym instalacji centralnego ogrzewania poszczególnych budynków, wszyscy odbiorcy uiszczają opłatę za ciepło, w oparciu o system rozliczeń, który uniemożliwia obniżyć tę opłatę odbiorcom, którzy przeprowadzili modernizację instalacji centralnego ogrzewania.

Powyższe zachowanie SPEC podlega także ocenie art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy antymonopolowej. W świetle tego przepisu za praktykę monopolistyczną uznaje się nadużywanie pozycji dominującej na rynku, polegające na sprzedaży towarów w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorców lub innych podmiotów.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy ta, zakazana prawem praktyka monopolistyczna, przejawia się w dyskryminacji Wspólnoty względem innych odbiorców ciepła, wynikającej z przyjętego systemu rozliczeń za dostarczone ciepło, powodującym, iż mimo poniesionych kosztów na remont instalacji c.o. w budynku przy ul. Śmiałej 4/18, uniemożliwiono jej uzyskiwania korzyści z tego tytułu - w postaci obniżenia opłaty za ciepło. Jednocześnie powoduje to uprzywilejowanie pozostałych odbiorców.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż SPEC dopuścił się praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku na rynku dostaw energii cieplnej poprzez rozliczanie dostaw energii cieplnej wszystkim odbiorcom korzystającym z grupowego węzła cieplnego w oparciu o wskazania przepływomierzy, w tym ww. Wspólnocie, która jako jedyna dokonała, ograniczającej straty ciepła modernizacji pionu centralnego ogrzewania w budynku, i której mimo to SPEC odmawia rozliczeń w oparciu o liczniki ciepła (ciepłomierze), co uprzywilejowuje tych odbiorców, którzy nie zmodernizowali swoich instalacji centralnego ogrzewania.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej w decyzjach wydanych na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nałożyć karę pieniężną w wysokości do 100 % przychodu ukaranego przedsiębiorcy. Przychodem, w myśl art. 2 pkt 10 ustawy, jest 1/12 przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w roku podatkowym poprzedzającym rok wydania decyzji, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Kara

pieniężna, o której jest mowa wyżej, zgodnie z art. 14 ust. 3 płatna jest z dochodu po opodatkowaniu lub z innej formy nadwyżki przychodów nad wydatkami, zmniejszonej o podatki.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Rachunku Zysków i Strat, SPEC osiągnął w 1999 r. przychód w wysokości 1.097.372.156,01 zł. Zgodnie z powołanymi wyżej przepisami kara w wysokości maksymalnej wyniosłaby zatem 91.447.679,67 zł.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w m.st. Warszawie wymierzył karę w kwocie 200.000 zł, co stanowi równowartość 0,22 % kary maksymalnej. Zasadność jej nałożenia wynika z faktu wykorzystywania przez SPEC prawa poprzez jego niesłuszną interpretację w sposób dla siebie korzystny, naruszający interes odbiorcy ciepła.

W wyniku stosowania, stwierdzonych niniejszą decyzją, praktyk monopolistycznych, SPEC osiąga nieuzasadnione korzyści. Jak wykazało postępowanie - opłata pobierana przez SPEC od Wspólnoty za dostarczane do jej budynku ciepło, przy systemie opomiarowania, uwzględniającym wskazania przepływomierzy, jest wyższa od opłaty jaka mogłaby być uiszczana przez Wspólnotę w sytuacji zainstalowania w budynku ciepłomierza i dokonywania rozliczeń w oparciu o jego wskazania. Należy też zwrócić uwagę, iż obliczanie opłaty za ciepło za pomocą odczytów przepływomierzy, zainstalowanych w budynku, uniemożliwia Wspólnocie - jak i innym odbiorcom ciepła, którzy tak jak Wspólnota dokonali modernizacji pionu c.o. w swych budynkach - racjonalne i oszczędne użytkowanie energii cieplnej.

Podkreślenia wymaga także, że SPEC nie zmienił swego stanowiska w zakresie umożliwienia Wspólnocie zamontowania w budynku przy ul. Śmiałej 4/18 ciepłomierzy, mimo podejmowania przez Wspólnotę wielu prób polubownego załatwienia przedmiotowego sporu. Również w trakcie toczącego się antymonopolowego postępowania administracyjnego przed Prezesem Urzędu, SPEC nie przejawiał woli porozumienia się, co do spornych kwestii. Tymczasem dążenie Wspólnoty do zamontowania w jej budynku ciepłomierzy jest, nie tylko zgodne z obowiązującymi regulacjami prawa energetycznego, ale również ze wszech miar uzasadnione z punktu widzenia racjonalnego odbiorcy ciepła.

Tak więc przy wymierzaniu przedmiotowej kary Prezes Urzędu kierował się ciężarem przewinienia i brakiem ze strony SPEC chęci unormowania zaistniałej sytuacji zgodnie ze słusznym stanowiskiem Wspólnoty, jak i zapisami przywołanej umowy. Taka praktyka musi zostać ukarana, a kara musi mieć nie tylko represyjny, ale i prewencyjny charakter, który byłby ostrzeżeniem na tyle uciążliwym, aby skutecznie zapobiegać próbom pojawienia się takich zjawisk w przyszłości.

W związku z powyższym, orzeka się jak w sentencji.

Karę należy wpłacić na konto:

NBP O/O Warszawa 10101010-7878-223-1

Od decyzji niniejszej służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury w m.st. Warszawie.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji Konsumentów

DYREKTOR
Delegatury w m.st. Warszawie
Józef Król

Otrzymują:

**Stoleczne Przedsiębiorstwo
Energetyki Ciepłej w Warszawie**
ul. Batorego 2
02-591 Warszawa

**Pan
Bogusław Malecki**
*Pełnomocnik Wspólnoty Mieszkaniowej
Posesji przy ul. Śmiałej 4/18*
ul. Śmiała 4/18
01-523 Warszawa